

VYDAVATELSKÁ ZPRÁVA

ZKRATKY A VYSVĚTLIVKY

Pnm-MAD Národní muzeum – Muzeum Antonína Dvořáka, Praha

Pu Národní knihovna České republiky, Praha

12⁴ číslo taktu, případně horní index, označující pořadí znaku (nota, akord – pomlky se nezapočítávají) v příslušném taktu

↑ vrchní osnova klavírní akolády

↓ spodní osnova klavírní akolády

$a^1 + c^2 + f^2$ zápis vertikálně umístěných tónů

SEZNAM PRAMENŮ

SK skica v Americkém skicáři č. 3 uložená v *Pnm-MAD*, inv. č. S 76/1675

A autograf *Humoresek* op. 101 uložený v *Pnm-MAD*, inv. č. 1616

[SC] nezvěstná tisková předloha

P první tisk *Humoresek* op. 101, N. Simrock, Berlín 1894 dochovaný exemplář prvního sešitu (č. 1–4): *Pu*, 59 A 9727/I

použitý exemplář obou sešitů: *Pu*, 59 A 454

P₁ první tisk *Humoresky* Ges dur op. 101 č. 7, N. Simrock, Berlín 1905

použitý exemplář: *Pu*, 59 B 6446

POPIS PRAMENŮ

A Autograf bez titulního listu, 10 nepaginovaných folií formátu na šířku o rozměru 330 × 260 mm, 16 ručně rastrovaných notových osnov, vázán v pevných černých deskách, dochován ve velmi dobrém stavu. Psán černým inkoustem, některé korektury provedeny tužkou. Na fol. 1r nadepsán Dvořákovou rukou titul: „*Humoresky*“ / *pro Piano složil Ant. Dvořák Opus 101*. V pravém horním rohu fol. 1r je autorův pozdější přípis: *Prodal a poslal Simrockovi / dne 28^{ho} 1894 z Mníšku kde jsme / byli návštěvou / u p. Smělého*. Na fol. 6r je zaznamenáno prvních 16 taktů *Humoresky* Ges dur. Tyto autor později přeškrtal a na následující straně začal kompozici s drobnými změnami nanovo. *Humoreska* Ges dur, zapsaná na fol. 6v a 7r, je v autografu číslována jako šestá, za notovým textem je uvedena datace dokončení skladby 18^{16/894}.

Autograf nebyl využit jako tisková předloha, původně tak ale mohl být zamýšlen. S přibývajícimi škrty Dvořák patrně od tohoto záměru upustil a rozhodl se pro vytvoření nové tiskové předlohy. Zápis *Humoresky* Ges dur obsahuje v porovnání s ostatními čísly minimálně škrty. Většina oprav byla provedena vyškrabáním, stopy po těchto korekturách jsou viditelné v t. 7, 20, 23, 40, 44 a 52–54. Světlejší odstín inkoustu a slabší tah pera poukazují na to, že většina pedalizačních znaků byla spolu

s přípisem *leg[gl]iero* zanesena teprve dodatečně, již s přihlédnutím k vydanému prvnímu tisku.

[SC] Existenci nezvěstné tiskové předlohy dosvědčuje dopis,¹ s nímž zaslal Simrock 1. 11. 1894 předlohu Dvořákovi do New Yorku k nahlédnutí a z něhož vyplývá, že tisková předloha nebyla totožná s dnes dochovaným autografem: druhá čtveřice *Humoresek* zde již musela být řazena tak jako později v prvním tisku, manuskript navíc obsahoval Brahmsovy korektury. Otevřena zůstává otázka, zda se jednalo o Dvořákův rukopis či pouze cizí opis.

P První tisk všech osmi *Humoresek* op. 101, N. Simrock, Berlín 1894, č. plotny 10278, 10279; inzerovaný v *Signale für die musikalische Welt* (leden 1895, č. 1, s. 16). Titulní list exempláře *Pu*, 59 A 9727/I: *Humoresken / (Humoresky) / für / Pianoforte / von ANT. DVOŘÁK. / Op. 101. / Erstes Heft Zweites Heft. / (No. 1 bis 4.) (No. 5 bis 8.) / Preis à Mk 4_ / Verlag und Eigenthum für alle Länder / von / N. Simrock in Berlin. / Copyright 1894 by N. Simrock, Berlin / Lith. Anst. v. C. G. Röder. Leipzig.*

Titulní list pozdějšího, jinak nezměněného exempláře *Pu*, 59 A 454: *Humoresken / (Humoresky) / für / Pianoforte / von / ANT. DVOŘÁK. / Op. 101. / Ausgabe zu 2 Händen (Original)...Heft I. II je M 4_ / Ausgabe zu 4 Händen (Otto Taubmann) Heft I. II je M 4.50 / Aufführungsrecht vorbehalten. / Verlag und Eigenthum für alle Länder / von / N. SIMROCK, G.m.b.H. in BERLIN. / Copyright for the British Empire by ALFRED LENGNICK, / 14, Berners Street, / LONDON, W. / Copyright 1894 by N. SIMROCK, Berlin.*

P₁ První tisk *Humoresky* Ges dur op. 101 č. 7, N. Simrock, Berlín 1905, č. plotny 12095. Titulní list exempláře *Pu*, 59 B 6446: *Humoreske / von / Anton Dvořák. / Op. 101 No. 7. / a) Für Pianoforte zu 2 Händen in Ges (Original)...Mk 1.50 / [výčet dalších úprav] / Aufführungsrecht vorbehalten. / Verlag und Eigenthum für alle Länder / von / N. SIMROCK, G.m.b.H. in BERLIN. / Copyright for the British Empire by ALFRED LENGNICK & Co. / 57/58, Berners Street, / LONDON, W. / PARIS, MAX ESCHIG. 13 rue Laffitte. / Copyright 1905 by N. SIMROCK G.m.b.H., Berlin.*

Toto vydání se odchyluje od prvního tisku v následujících taktech:

2 ⁴	↓	bez staccatové tečky
21–22		◀ ukončeno již v t. 21
38 ¹	↑	$e^1 + g^{\sharp 1} + e^2$
40		bez ▶
42 ¹	↓	staccatová tečka
46 ²	↓	staccatová tečka

1 Srov. Antonín Dvořák. *Korespondence a dokumenty...*, sv. 7, s. 271.

VYHODNOCENÍ PRAMENŮ

P byl vyhotoven podle [SC]. Ačkoliv není známo, zda k ní měl autor nějaké připomínky, lze předpokládat, že znění *Humoresek* akceptoval a pokud je známo, nezasáhl korekturami do žádných pozdějších dotisků.

P vykazuje vzhledem k A celou řadu odchylek, jejichž počet a charakter (např. pozmeněné pořadí *Humoresek* 5–8) potvrzují, že vztah obou těchto pramenů je nepřímý. Změny inicioval s největší pravděpodobností sám skladatel, mimo něho to byl ale i Johannes Brahms, o jehož korektuře se zmiňuje Simrock ve výše uvedeném dopise, a dílem i nakladatel Simrock, který patrně s přihlédnutím k Brahmsově korektuře navrhl právě v *Humoresce* Ges dur nahradit původní přednesové označení *legato* za *leggiero*. P se dále často odlišuje v oblastech artikulace, frázování a v menší míře i v oblasti dynamiky. V těchto případech je již daleko složitější určit, zda a nakolik se jednalo o změny autorské či pouze autorizované.

Došlo-li v P k doplňkům, byly provedeny uvážlivě, většinou s přihlédnutím k analogickým místům. Rovněž vypuštění některých znaků přítomných v A působí v P jako systematicky a záměrně zavedené změny. Na několika místech však došlo k takovým vynecháním zjevně z důvodu opominutí či nedostatku místa. Sporné jsou pak i některé záměny týkající se např. typu akcentů nebo znaku *ffz*, který je v P velmi často nahrazován znakem *fz*. V P je obsaženo i několik tiskových chyb, z nichž např. opominutí osminové pomlky v t. 8 *Humoresky* Ges dur má svůj původ již v A. Navzdory počtu odchylek mezi P a A však nelze mezi oběma prameny shledat nápadný kvalitativní rozdíl, a tak jsou oba relevantními prameny pro toto vydání. Lze předpokládat, že [SC] zaznamenala změny oproti znění A, jinak jej však nijak detailněji nepropracovala.

K EDICI

Předložená edice vychází převážně z P, který byl zvolen jako hlavní pramen. K upřednostnění čtení A došlo pouze na několika místech, na nichž byl zápis P vyhodnocen jako rozporuplný či neúplný. Na základě čtení A bylo doplněno několik artikulacních a přednesových znaků. Všechna tato rozhodnutí jsou zdůvodněna v Revizní zprávě, která eviduje veškeré odchylky referenčního pramene. Z jednotlivých poznámek obsahujících komentář s popisem situace v jednom ze dvou pro edici relevantních pramenů bez dalšího vysvětlujícího komentáře o editorském rozhodnutí automaticky vyplývá, že čtení druhého, nekomentovaného pramene bylo použito v hlavním notovém textu edice. Řešení, jimiž se edice odchyluje od obou pramenů jsou v hlavním notovém textu označena hranatými závorkami.

Revizní zpráva nekomentuje odlišnosti dané zvyklostmi moderní notografie jako způsob umístění artikulacních znaků či posuny určitých pojmů a zkratk (a tempo místo in tempo, rit. místo ritard. apod.). Dále Revizní zpráva nespecifikuje umístění vidlic v rámci notových osnov dané akolády v těch případech, kdy došlo k lokaci vidlice pod spodní nebo nad vrchní osnovu prokazatelně jen kvůli nedostatku místa. Bez komentáře byly odstraněny i nadbytečné dynamické pokyny (t. 32, 40, 48). Prstoklady v P (t. 3–4, 19–20), které byly doplněny pravděpodobně v Simrockově vydavatelství z důvodu usnadnění interpretace skladby, toto vydání nepřebírá a dále je nezaznamenává v Revizní zprávě. Vzhledem k absenci znaků pro puštění pedálu v A zůstávají bez komentáře rovněž všechny odchylky mezi A a P prameníci z tohoto faktu.

CRITICAL REPORT

ABBREVIATIONS AND ANNOTATIONS

Pnm-MAD National Museum, Antonín Dvořák Museum in Prague
Pu National Library of the Czech Republic, Prague
 12⁴ bar number, in some cases with raised figure indicating chronological position of the note or chord in question among the notes or chords in the given bar (not counting rests)
 ↑ top staff of the piano accolade
 ↓ bottom staff of the piano accolade
 $a^1 + c^2 + e^2$ indication of tones sounding simultaneously

LIST OF SOURCES

SK Sketch in the ‘American Sketchbook No. 3’, deposited in *Pnm-MAD*, Inventory No. S 76/1675
A Autograph of the *Humoresques* Op. 101, deposited in *Pnm-MAD*, Inventory No. 1616

[SC] Engraver’s copy (missing)

P First print of the *Humoresques* Op. 101, N. Simrock, Berlin 1894
 first group (Nos. 1–4): copy deposited in *Pu*, Catalogue No. 59 A 9727/I
 both groups: copy deposited in *Pu*, Catalogue No. 59 A 454
P₁ First print of the *Humoresque* Op. 101 No. 7 in G flat major, N. Simrock, Berlin 1905
 copy deposited in *Pu*, Catalogue No. 59 B 6446

DESCRIPTION OF SOURCES

A Autograph without title page, ten unnumbered sheets in lateral format measuring 330 × 260 mm, sixteen hand-drawn staves, hard black binding, preserved in very good condition. Written in black ink, some corrections made in pencil. Title in Dvořák’s hand at the top of folio 1r: „*Humoresky*“ / *pro Piano složil Ant. Dvořák Opus 101* (‘Humoresques’ for Piano composed by Ant. Dvořák Opus 101).

In the upper right corner of folio 1r a later annotation by the composer: 'Prodal a poslal Simrockovi / dne 28^{ho} 1894 z Mníšku kde jsme / byli návštěvou / u p. Smělého' (II) sold and sent [this work] to Simrock on the 28th 1894 from Mníšek where we were visiting Mr. Smělý). Written on folio 6r are the first sixteen bars of the *Humoresque* in G flat major. The composer later crossed them out and began the composition anew on the next page with minor changes. The *Humoresque* in G flat major, written on folios 6v and 7r, is numbered in the autograph as the sixth piece; after the musical notation the date of completion of the piece is given: '18^{16/8}94' (16 August 1894).

The autograph was not used as the engraver's copy, but may have originally been intended as such. If so, then evidently with the growing number of rejected passages Dvořák abandoned this intent and decided to make a new manuscript, or have one made, as the engraver's copy. In comparison with the other numbers, the notation of the *Humoresque* in G flat major contains only a minimum amount of material rejected. Most corrections were made by scratching out; traces of these corrections are visible in bars 7, 20, 23, 40, 44, and 52–54. A lighter shade of ink and weaker strokes of the pen indicate that most of the pedal markings were added later, along with the marking 'leg[gi]ero', as part of preparations for publication of the first print.

[SC] The former existence of a now-missing engraver's copy is evidenced by a letter¹ of Simrock dated 1 November 1894 with which he sent this copy to Dvořák in New York for his inspection, from which we see that the engraver's copy was not the autograph we have today: the four *Humoresques* in the second group must already have been ordered as in the first print, and the manuscript contained Brahms's corrections. Whether this was a manuscript in Dvořák's hand or a copy by someone else remains an open question.

P The first print of all eight of the *Humoresques* Op. 101, N. Simrock, Berlin 1894, Plate Nos. 10278 and 10279; advertised in *Signale für die musikalische Welt* (January 1895, No. 1, p. 16). Title page of the copy in *Pu* catalogued as 59 A 9727/I: *Humoresken / (Humoresky) / für / Pianoforte / von ANT. DVOŘÁK. / Op. 101. / Erstes Heft Zweites Heft. / (No. 1 bis 4.) (No. 5 bis 8.) / Preis à Mk 4.- / Verlag und Eigentum für alle Länder / von / N. Simrock in Berlin. / Copyright 1894 by N. Simrock, Berlin / Lith. Anst. v. C. G. Röder. Leipzig.*

Title page of a later copy in *Pu* catalogued as 59 A 454, otherwise unchanged: *Humoresken / (Humoresky) / für / Pianoforte / von / ANT. DVOŘÁK. / Op. 101. / Ausgabe zu 2 Händen (Original)...Heft I. II je M 4.- / Ausgabe zu 4 Händen (Otto Taubmann) Heft I. II je M 4.50 / Aufführungsrecht vorbehalten. / Verlag und Eigentum für alle Länder / von / N. SIMROCK, G.m.b.H. in BERLIN. / Copyright for the British Empire by ALFRED LENGNICK, / 14, Berners Street, / LONDON, W. / Copyright 1894 by N. SIMROCK, Berlin.*

P₁ The first print of the *Humoresque* Op. 101 No. 7 in G flat major, N. Simrock, Berlin 1905, Plate No. 12095. Title page of the copy in *Pu* catalogued as 59 B 6446: *Humoreske / von / Anton Dvořák. / Op. 101 No. 7. / a) Für Pianoforte zu 2 Händen in Ges (Original)...Mk 1.50 / [list of arrangements for other media] / Aufführungsrecht vorbehalten. / Verlag und Eigentum für alle Länder / von / N. SIMROCK, G.m.b.H. in BERLIN. / Copyright for the British Empire by ALFRED LENGNICK & Co. / 57/58, Berners Street, / LONDON, W. / PARIS, MAX ESCHIG. 13 rue Laffitte. / Copyright 1905 by N. SIMROCK G.m.b.H., Berlin.*

This edition differs from the first print of the complete *Humoresques* in the following bars:

2 ⁴	↓	without staccato dot
21–22		◀ ending already in bar 21
38 ¹	↑	$e^1 + g^{\#1} + e^2$
40		without ▶
42 ¹	↓	staccato dot
46 ²	↓	staccato dot

ASSESSMENT OF SOURCES

P was produced according to [SC]. We do not know whether Dvořák had any comments on this [SC], but we may assume he accepted the *Humoresques* in this form, and as far as we know he did not make corrections for any later printings.

P shows many deviations from A, whose quantity and nature (e.g. the changed ordering of *Humoresques* Nos. 5–8) confirm that the relation between these two sources is indirect. In all probability most of the changes were initiated by the composer himself. Also playing a role were Johannes Brahms, to whose comments the publisher Simrock referred in the above-mentioned letter, and the publisher himself, who (evidently taking into consideration Brahms's comments) suggested replacing the original performance instruction 'legato' with 'leggiro' in the *Humoresque* in G flat major. P frequently differs from A in articulation and phrasing, and to a lesser degree in dynamics. In these cases it is much more difficult to determine whether and to what extent the changes were made by the composer or only authorized by him.

Where additions were made in P, they were executed after careful consideration, mostly in consideration of analogous passages. Likewise the removal of some markings present in A appears to be systematic and intentional. However, in some passages such omissions seem to be accidental, or the result of lack of space. Also debatable are some changes concerning e.g. the type of accents or the marking *ffz*, which in P is very often replaced by *fz*. P also contains several careless errors, of which e.g. omission of the eighth-note rest in the eighth bar of the *Humoresque* in G flat major is found also in A. Despite the large number of differences between P and A, one cannot see a major qualitative difference between these two sources, and thus both of them are relevant sources for this edition. It may be assumed that [SC] recorded changes as compared with the version of A, but did not otherwise rework it in any great detail.

1 Cf. Antonín Dvořák. *Korespondence a dokumenty...*, Vol. 7, p. 271.

ABOUT THE EDITION

The edition here presented is based primarily on **P**, which was chosen as the main source. Preference was given to the version of **A** only in several places where the version of **P** was evaluated as being contradictory or incomplete. Several articulation markings and other performance instructions were supplied based on **A**. All these decisions are justified in the Editorial Notes, which record all instances where the main and referential source differs. For passages listed in the Individual Comments with description of the situation in one of the two sources relevant for the edition and without further explanation of the editorial decision, our edition always conforms to the other, uncommented source. Cases where the edition does not conform to either source are indicated in the main musical text with square brackets.

The Editorial Notes do not comment on differences resulting from customs of modern musical notation such as the manner of placement of articulation markings or alteration of certain terms and abbreviations ('a tempo' instead of 'in tempo', 'rit.' instead of 'ritard.', etc.). The Editorial Notes also do not specify placement of crescendo and decrescendo wedges within staves of a given system in cases where they were placed below the bottom staff or above the top staff demonstrably only because of lack of space. Redundant dynamic markings (in bars 32, 40, and 48) have also been removed without comment. Fingerings in **P** (bars 3–4 and 19–20), probably added at the Simrock publishing house to facilitate performance of the piece, are not adopted in this edition and not mentioned in the Editorial Notes. In view of the absence of signs for release of the pedal in **A**, all differences between **A** and **P** resulting from this fact also remain without comment.

EDITORIAL NOTES

GENERAL COMMENTS

Phrasing of the two-bar motive in bars 13–14, 49–50, and 53–54, right hand:

The differences in manner of articulation given for these analogous passages in **P** probably indicate inconsistency rather than intentional introduction of variants. This inconsistency appeared already in **A**, where this phrase is also written differently each time, evidently without any systematic plan. Our edition unifies the phrasing of this motive according to its first occurrence in **P**, in bars 9–10.

P, bars 13–14

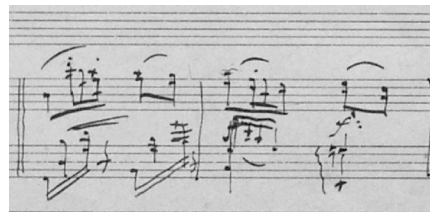
A, bars 13–14

P, bars 49–50

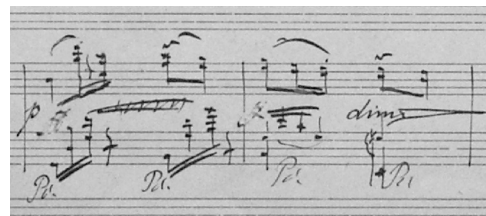
A, bars 49–50

P, bars 53–54

A, bars 53–54

Phrasing of the motive appearing analogously in bars 25, 27, 29, 31, and 33, right hand:

A shows greater differentiation in this passage, but it is very difficult to determine whether this was intentional variation or only inconsistency in notation. Our edition gives preference to the version of P, which is uniform in the cited bars.

A, bar 25

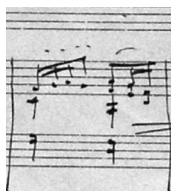
A, bar 27

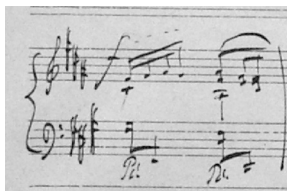
A, bar 29

A, bar 31

A, bar 33

INDIVIDUAL COMMENTS

Bar	System				
1		A: 'legato' between the staves; 'leg[gi]ero' added later above the top staff (see Sources)	12 ¹⁻²	↑	P: without tenuto; the reason for removal of the tenuto may have been lack of space, which made it difficult to include both the slur and the tenuto marking (likewise in bars 52 ¹⁻² and 56)
2		A: < extended to the end of the first beat	13		P: see comment on bar 10;
2 ²⁻³ , 4-5	↑	A: connected by a short slur			A: < across the whole measure
3 ¹	↑	A: without grace note	13 ⁴⁻⁵	↑	P, A: without slur (cf. General Comments, Phrasing of the two-bar motive)
4	↓	P: slur to the note <i>f</i> shown erroneously as leading from the lower voice <i>d</i> ^b as a result of incorrect interpretation of A: in A the slur from the lowest voice is a remnant from an earlier layer of notation—versio primo (likewise in bars 20 and 44); our edition follows A	14		A: on the second beat <i>f</i> ; < from the beginning of the bar
7	↓	A: a suggestion of slurs from the first beat in both voices: because of the mixture of versio primo with the newer layer their endpoint is not clear	14 ¹⁻⁴	↓	A: without slur
7 ²⁻³	↑	A: connected by a short slur	14 ³	↑	P, A: without staccato dot (cf. General Comments, Phrasing of the two-bar motive)
7 ⁶	↑	A: <i>f</i> ¹ + <i>a</i> ^{b1} + <i>d</i> ^{b2}	15		A: without >
9 ³	↑	A: staccato dot on 9 ² (cf. General Comments, Phrasing of the two-bar motive)	15 ²⁻³	↑	A: slur—unclear whether the slur from <i>a</i> ^{b1} leads to the <i>g</i> ^{b1} in the lower voice or the <i>d</i> ^{b2} in the upper voice
9–10		P: < continues only to the end of bar 9 (end of the staff system)	16		A: > on the second beat above both the top and bottom staves
10		P: without pedal indication on the second beat	19 ¹	↑	A: without grace note
10 ¹⁻⁴	↓	P, A: without slur	20	↓	P: see comment on bar 4
11		P: <i>dim.</i> at the beginning of the bar	21 ¹ , 22 ¹	↓	P: without staccato dot (likewise in bars 41 ¹ , 42 ¹ , 43 ¹ , 45 ¹)
			22		P: < ends immediately after the first note in the bar;
			23		A: without pedal marking
					A: rit. already at the beginning of the bar

23 ²⁻⁴	↑	A: joined by a slur	46	↓	A: without staccato dot, in P starting with the second beat
23 ³	↑	P: without arpeggio			
24	↓	A: slur from the two half notes to the end of the bar	47 ³	↑	P: without arpeggio
			47-48	↑	A: without slurs
27		A: to the end of the first beat in bar 28 (placed above the top staff)	49		A: without the marking 'in tempo'; with
28 ¹⁻²	↓	A: slur only in the upper voice	52	↓	A: slur starting not until the second note, P: without slur; our edition by analogy with bar 12
28 ¹⁻³	↑	A: slur in the lower voice			
30 ³	↑	P: <i>d</i> ¹ , A: unclear notation (between <i>d</i> ¹ and <i>e</i> ¹); however, cf. analogous bars 34 and 38!	52 ¹⁻²	↑	P: see comment on bar 12 ¹⁻²
			52 ⁴⁻⁵	↑	P: without staccato dots (cf. bar 12); A: without slur
32 ¹⁻²	↑	A: without slur			
33		A: <i>f</i> on the first beat	53 ³	↑	P, A: without staccato dot (cf. General Comments, Phrasing of the two-bar motive)
34	↑	A: two separate slurs for the first and second beats			
38 ³⁻⁵	↓	A: without slur	53 ⁴ , 54 ⁴	↑	A: inverted (upper) mordent
39 ¹		A: <i>più f</i>	54		A: starting on the second beat
39 ¹⁻⁴	↑	A: without >	54 ⁴⁻⁵	↑	P, A: without slur (cf. General Comments, Phrasing of the two-bar motive)
40		P: without rit.			
41		A: pedal marking also on the second beat	55	↑	A: slur ends at the end of the first beat
41 ¹ , 42 ¹ ,	↓	P: see comment on bars 21 ¹ and 22 ¹			P: without <i>dim.</i> , A: <i>dim.</i> on the first beat
43 ¹ , 45 ¹					
44	↓	P: see comment on bar 4; A: from the beginning of the first beat, without pedal marking	56 ¹⁻²	↓	P: without tenuto (see comment on bar 12 ¹⁻²)